

Duurzaam wonen in Breda

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

De omgevingsvisie die we hebben vastgesteld, vormt een integraal perspectief voor een betere kwaliteit van de fysieke leefomgeving richting 2040. We beschrijven daarin de uitdagingen waar we voor staan, de lokale en regionale belangen, de prioriteiten die we stellen bij de inrichting van Breda en de keuzes die we nog kunnen maken bij de uitvoering daarvan. Deze keuzes hangen samen met toekomstbeelden over de fysieke leefomgeving, de maatschappelijke opgaven en de bijbehorende economische perspectieven. Deze opgaven moeten we in samenhang aanpakken, waarbij we het ontwikkelpotentieel van Breda en de regio optimaal benutten en zorgen voor een duurzame verbinding met alle delen van onze stad en de omliggende regio.

De keuzes die we in de omgevingsvisie maken, zijn voor de periode tot 2040. Daarin blijft Breda groeien: in de stad en in de dorpen. We bouwen meer dan 25.000 woningen en bieden ruimte aan minstens 110.000 banen. We vergroten de kracht van Breda met hoogstedelijke ontwikkelingen in ons centrum en zorgen samen voor krachtige en veilige wijken. We maken een toekomstbestendige stad en investeren in de natuur en ons watersysteem. We zijn een groene stad in een park, met een openbare ruimte waarin ontmoeten en bewegen vanzelfsprekend zijn.

De Omgevingsvisie Breda 2040 geeft aan hoe we deze sterke punten gaan verzilveren, samen met onze partners binnen en buiten de gemeente, en samen met onze inwoners, door te groeien als (inter)nationaal knooppunt, als vestigingsplaats en als ontmoetingsplaats.

We zijn inmiddels volop bezig om de woonopgave te realiseren. De doelstelling van 6000 woningen voor de huidige bestuursperiode ligt nog niet voor alle doelgroepen op koers.

Thema Wonen in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We hebben onze Versnellingsagenda Wonen verder uitgevoerd. Deze is gericht op het realiseren van de woningbouwopgave. Als we kijken naar de stand van zaken (per 1 januari 2022), dan komen we tot de volgende conclusies:

- De opgave van 6000 woningen die zijn gebouwd of vastgelegd in harde plannen, is gehaald.
- De opgave van 1200 sociale huurwoningen is gehaald, maar nog onvoldoende met de Bredase woningcorporaties.
- De opgave van 1800 middeldure woningen ligt nog niet op schema.
- De opgave van 3000 vrijesectorwoningen is gehaald.
- De opgave van 300 woningen via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ligt nog niet op schema.

Wij willen dat de bouw van woningen waarvoor het bestemmingsplan is vastgesteld, zo snel mogelijk begint. We doorlopen planprocessen om ook de opgaven 'middelduur' en 'CPO' te realiseren. Met de Bredase corporaties hebben we aanvullende afspraken gemaakt, zodat zij de gewenste sociale huurwoningen kunnen realiseren of verwerven. Met de Versnellingsagenda Wonen leveren we een bijdrage aan het doel om ruim 25.000 woningen te bouwen, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie Breda 2040.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- In 2021 hebben we met de woningcorporaties en de huurderskoepels intensief samengewerkt aan diverse thema's uit de alliantie-afspraken 2019-2023. We hebben gewerkt aan:
 - De portefeuilleplannen en volumeafspraken van de corporaties.
 - De verruiming van de goedkope voorraad.
 - Maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

- Het handelingsperspectief van 40% sociale huur in wijken/gebieden.
 - De taakstelling rondom statushouders.
 - Klik voor Wonen.
 - Nieuw convenant Vroeg eropaf.
 - Een onderzoek naar de doorstroming op de Bredase woningmarkt (Taskforce Doorstroming).
 - De uitbreidingsbehoefte aan woonwagendplaatsen.
 - Wijkveiligheid.
 - De Omgevingsvisie Breda 2040.
- Met de campagne Wonen met Gemak werken we aan bewustwording van wat mensen kunnen doen om langer plezierig en veilig in hun eigen huis te blijven wonen.
 - De Starterslening helpt mensen tot en met 35 jaar bij de aankoop van hun 1e woning, door een extra lening te verstrekken, die zij na 3 jaar gaan betalen. In 2021 zijn 20 leningen toegekend. Daarnaast heeft Breda in augustus 2021 de Toekomstbestendig Wonen Regeling ingevoerd voor mensen die in hun eigen huis en omgeving willen blijven wonen en/of energiemaatregelen willen treffen. De blijverslening en verzilverlening zijn in deze bredere regeling opgegaan. Er zijn in 2021 6 leningen toegekend, waarvan 3 voor levensloopbestendige en energiemaatregelen en 3 alleen voor energiemaatregelen.
 - Het programma Wonen en Zorg is in 2021 voortgezet en er is een tussenrapportage gemaakt van het eerder gesloten pact tussen de woningcorporaties, 10 zorgpartijen, CZ en de gemeente Breda.
 - Aan de Gageldonksestraat is een nieuw gemengd-wonen-project gestart. Verder is de 1e paal geslagen voor het project aan de Rijpstraat, een samenwerking met Wonen Breburg, Prisma, Sovak, SMO Breda en Zintri-zorggroep. Ook is er een start gemaakt met de bouw van tijdelijke sociale huurwoningen.
 - Als basis voor de Taskforce Doorstroming hebben we een verkenning opgesteld die zicht geeft op de kansen voor de doorstroming van diverse doelgroepen.

RISICO'S

Een groot aantal bestemmingsplannen is in voorbereiding voor bestuurlijke besluitvorming. Het aantal woningen dat in aanbouw is, groeit. Tegelijk blijft er sprake van stijgende woningbouwprizen en de marktprijzen voor de realisatie van woningen loopt op. Dit kan op een zeker moment leiden tot een stagnatie.

INDICATOREN

Programma-indicatoren

Indicator: Prettig wonen (audit nr 56)

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
	7,6			7,7	Zie toelichting

De streefwaarde is behaald. Realisatie in zowel 2017 als 2019 was een rapportcijfer 7,6. Met een rapportcijfer voor 'prettig wonen in de buurt' van 7,7 in 2021 is de waardering minimaal gelijk gebleven.

Indicator: Duurzaam wonen (audit nr 57)

Omschrijving: % woningen in Breda dat geen gasaansluiting heeft

Bron: Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
					Zie toelichting

De onderliggende data voor deze indicator is nog niet beschikbaar.

Indicator: Ontwikkelen Omgevingsvisie (audit nr 2205)

Omschrijving: De ontwikkeling van de indicator loopt gelijk op met het ontwikkeltraject van de Omgevingsvisie.

Bron: Meeteenheid:

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022

Ontwikkeling van de indicatoren voor de Omgevingsvisie zelf is in 2021 afgerond en opgenomen in de Omgevingsvisie. Aansluitend zoeken we een passende indicator voor in de begroting en jaarrekening.

Thema-indicatoren Wonen in Breda

Indicator: Zoektijd woningzoekenden (audit nr 58)

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
1,8	2	2,3		2,4	Afbuigen van de opwaartse trend

De gemiddelde zoektijd (voor primaire én secundaire doelgroep samen) is in 2021 verder toegenomen tot 2,4 jaar. Dat is ruim een half jaar langer dan in 2018 (1,8 jaar). De streefwaarde is aan het begin van de Alliantieperiode (2019-2023) vastgesteld op 2 jaar. Deze streefwaarde is in 2021 niet gerealiseerd.

Productindicatoren Product Wonen

Indicator: Nieuw gebouwde woningen (audit nr 59)

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
6,3	6,2	7,4			Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Realisatiecijfers over 2021 zijn nog niet beschikbaar gesteld door VNG Realisatie.

Indicator: Demografische druk (audit nr 60)

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
66,2	66,4	66,8		66,9	Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het percentage voor heel Nederland is in 2021 uitgekomen op 70,1.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens (audit nr 61)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens.

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
647	654	662		691	Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Ter vergelijking de waarde voor heel Nederland in 2021 is 733.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens (audit nr 62)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
744	754	764		804	Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Ter vergelijking de waarde van deze indicator voor heel Nederland in 2021 is uitgekomen op 810.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde (audit nr 63)

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag in duizend euro

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
250	271	293		312	Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Ter vergelijking de waarde van deze indicator voor heel Nederland is in 2021 uitgekomen op 290.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse (audit nr 64)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
3.104	2.749	2.724		2.877	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor de categorie 'goedkope klasse' op €442. De realisatie ligt boven het minimale aantal van 2.700 woningen dat moet worden bereikt aan het einde van de Alliantie periode 2023.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse (audit nr 65)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
15.334	15.363	15.271		14.897	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor de categorie 'betaalbare klasse' op €679. Door eenmalige huurverlaging in 2021 was de verwachting dat het aantal huurwoningen tot de 2e aftoppingsgrens in 2021 fors zou toenemen. Deze verwachting is niet uitgekomen. Het aantal sociale huurwoningen in de 'goedkope' en 'betaalbare' klasse is in 2021 uitgekomen op 17.774. Dat is 221 lager dan in 2020.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse (audit nr 66)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
3.582	3.800	4.034		4.218	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor de categorie 'bereikbare klasse' op €752. Het aantal sociale huurwoningen in de 'bereikbare klasse' is in de afgelopen jaren fors toegenomen. Het totaal aantal sociale huurwoningen in de drie klassen samen ('goedkoop', 'betaalbaar' en 'bereikbaar') is sinds 2018 vrijwel constant gebleven en schommelt rond de 22.000.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In de paragraaf Wonen in Breda leest u wat we binnen dit thema bereikt hebben.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is inmiddels verschoven naar 1 januari 2023. De voorbereiding hierop is onverminderd doorgegaan. De gemeenteraad heeft de Omgevingsvisie 2040 in oktober vastgesteld. Het proces voor de intake van initiatieven is medio 2021 geoptimaliseerd en we zijn gestart met de Intaketafel. We hebben voorbereidingen getroffen om begin 2022 te starten met een zogenaamde Omgevingstafel.

We hebben ons verder voorbereid op het tijdelijke omgevingsplan, dat per 1 juli 2022 de bestaande bestemmingsplannen gaat vervangen, en op de gebiedsgerichte opbouw van het omgevingsplan, dat uiteindelijk het tijdelijke omgevingsplan gaat vervangen. We zijn gestart met het opstellen van toepasbare regels. Deze worden gebruikt in de snelservice voor vergunningaanvragen. In eerste instantie richten we dit in voor de aanvragen voor dakkapellen.

Met de veiligheidsregio, de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) en de regiogemeenten nemen we deel aan regionale werkgroepen om werkafspraken te maken voor de behandeling van vergunningsaanvragen. De ontwikkeling van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) loopt mee met de landelijke ontwikkeling van het DSO-LV (Digitaal Stelsel Omgevingswet-Landelijke Voorziening). We bereiden ons voor op een periode van oefenen, die start zodra de software daarvoor is vrijgegeven.

De evaluatie van de participatieleidraad heeft geleid tot een aantal procesaanpassingen in 2021. Zo wordt de initiatiefnemer er na de Intaketafel op geattendeerd dat participatie nodig is. Bij gemeentelijke projecten is steeds vaker een participatietraject doorlopen of is participatie een onderdeel van het communicatietraject.

RISICO'S

De ontwikkeling van het DSO-LV was de reden om de wet uit te stellen. De leverancier die we hebben geselecteerd voor het lokale DSO, sluit goed aan op het DSO-LV. De kans dat tijdelijke alternatieve maatregelen genomen moeten worden met ons DSO is klein. Het functioneren van het DSO-LV blijft een risico.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In de paragraaf Wonen in Breda leest u wat we binnen dit thema bereikt hebben.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

We hebben de Versnellingsagenda Wonen verder uitgevoerd aan de hand van de 5 pijlers: communicatie, nieuwe projecten, beleid op orde, lopende projecten en procesaanpak. Daarmee hebben we een belangrijke bijdrage geleverd aan de realisatie van de woningbouwopgave. In de huidige bestuursperiode hebben we op 9 versnellingslocaties onder meer zo'n 2700 woningen gebouwd (zie de paragraaf Wonen in Breda).

Het bestedingsplan 'Impuls voor de woonagenda' is verder uitgevoerd. De beschikbare middelen voor locatiegebonden impulsen zijn gekoppeld aan woningbouwprojecten. Hiermee versnellen we de realisatie van zo'n 300 sociale en 400 middeldure woningen.

We hebben als 10 regiogemeenten onze meerjarige ambities voor een gezonde groei in en van de regio gepresenteerd in onze Regionale Investeringsagenda (RIA). De RIA is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT), waar 19 gemeenten, de waterschappen, de provincie en het Rijk bij betrokken zijn. Dit akkoord wordt

naar verwachting eind 2022 vastgesteld. In 2021 heeft nauwe afstemming plaatsgevonden met het Rijk om de gebiedsontwikkeling van CrossMark een prominente plek te geven.

De nota Bovenwijks is vastgesteld en in uitvoering. Met het vaststellen van de Omgevingsvisie 2040 hebben we ook zicht gekregen op een uitvoeringsparagraaf en een investeringsagenda voor de fysieke leefomgeving.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Grote woonprojecten in de stad

Indicator: Harde planvoorraad woningen (audit nr 2204)

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Afdeling Ruimte Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
	2.700	2.877	3.500	4.050	4.000

Het doel is een versnelling en verhoging van de woningbouwproductie. Daarvoor is een vergroting van de harde planvoorraad nodig. Dit is in 2021 gerealiseerd ten opzichte van 2020 en 2019. In 2019 is deze indicator voor het eerst gepresenteerd.

Indicator: Opleveringen woningen (audit nr 67)

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Afdeling Ruimte Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
936	1.056	867	1.000 tot 1.250	851	1.500

In 2021 zijn 851 woningen opgeleverd. Het doel van het opleveren, dan wel in harde plannen hebben van 6.000 woningen, is gehaald en dus bereikt voor het verstrijken van de periode eind 2022. De versnelling van de bouw van meer van woningen is daarmee verder ingezet.

Thema Bereikbaar Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We verleiden onze inwoners om bewuster te kiezen voor het vervoer dat past bij hun reisdoel. Dat doen we met diverse campagnes en met (fysieke) ingrepen, zoals fietsstraten, elektrische scooters en geplande mobiliteitshubs. Thuiswerken, buiten de spits reizen en digitaal vergaderen worden steeds meer gemeengoed. Toch blijven mensen terugvallen in hun oude gewoonten en ontstaan er toch steeds weer meer files.

Een bewuste keuze voor het vervoer stimuleren betekent ook dat we het vervoersnetwerk op orde moeten houden. De verstedelijkingsopgave van Breda vraagt om een (nog) betere afstemming van verstedelijking en mobiliteit, waarvan de ambities voor de Noordelijke Rondweg een goed voorbeeld zijn.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

In januari 2021 heeft de gemeenteraad de Mobiliteitsvisie Breda (unaniem) aangenomen. Hierin staat ons mobiliteitsbeleid voor de komende periode. De doelstellingen uit de mobiliteitsvisie zijn geïntegreerd in de Omgevingsvisie 2040, die in oktober 2021 is vastgesteld.

Ook de landelijke Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV is in januari 2021 vastgesteld. Deze agenda is de uitwerking van de Contouren voor het Toekomstbeeld OV uit 2019 en bouwt voort op de regionale toekomstbeelden en agenda's, zoals die van Zuid-Nederland. Met 9 menukaarten schetst de ontwikkelagenda een palet van ingrediënten, bouwstenen en projecten. Deze omvatten ook de meeste Bredase en Brabantse ambities om de internationale en landsdelige verbindingen te verbeteren. Omdat de regering demissionair was, zijn hierover geen verdere besluiten genomen in 2021.

In het verslagjaar zijn verder verdiepende onderzoeken uitgevoerd naar de manier waarop de *daily urban systems* van Breda, Gorinchem en Utrecht via innovatief OV met elkaar verbonden kunnen worden. De conclusie is dat de gewenste

kwaliteitsimpuls in 2030 kan worden bereikt, als de ombouw van de A27 klaar is. Dat is de eerste stap op weg naar Bus Rapid Transit (BRT), dat in 2040 op deze corridor moet worden gerealiseerd. Omdat het BO MIRT is uitgesteld naar 2022, is er nog geen besluit genomen over vervolgstappen.

Breda behartigt zijn belangen op het gebied van bereikbaarheid en leefbaarheid door deel te nemen aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen over de A27 en de A58. In het MIRT-overzicht 2022 voor de A27 is de realisatie opgenomen voor 2023. De openstelling voor beide tracédelen (Everdingen-Hooipolder en Houten-Everdingen) is voorzien in de periode 2029-2031.

Invloed van stikstof

In het MIRT-overzicht 2022 is opgenomen dat de stikstofproblematiek voor vertraging kan zorgen voor de tracéonderdelen van InnovA58 (Galder-Sint Annabosch en Tilburg-Eindhoven) en Tilburg-Breda. Momenteel wordt per project gezocht naar (aanvullende) maatregelen voor mitigatie of compensatie. Mede daarom neemt de gemeente Breda deel aan de gebiedsgerichte aanpak Ulvenhoutse Bos.

Een extra belemmerende factor wordt gevormd door de vragen die de Raad van State heeft gesteld in de procedure over het Tracébesluit voor Via15. Die vragen gingen over de rekenmethode voor de stikstofberekeningen, omdat de stikstofuitstoot van het wegverkeer op meer dan 5 kilometer afstand van de weg niet wordt meegenomen. Die rekenmethodiek wordt gebruikt bij alle projecten waar wegverkeer deel van uitmaakt. Onder coördinatie van het ministerie van LNV wordt onderzoek gedaan naar de maximale rekenafstanden voor verschillende emissiebronnen in alle sectoren. Totdat de resultaten van dat onderzoek beschikbaar zijn, worden er geen tracébesluiten vastgesteld waarin de maximale rekenafstand van 5 kilometer een rol speelt. Zodra de resultaten van het onderzoek beschikbaar zijn, kan in beeld worden gebracht wat de gevolgen zijn voor de planning van deze projecten.

Dit betekent vertraging voor InnovA58 (tracédelen Galder-Sint Annabosch en Tilburg-Eindhoven) en voor Tilburg-Breda. In het MIRT-overzicht 2022 wordt voor het tracédeel Galder-Sint Annabosch een vertraging verwacht van 3 tot 5 jaar, terwijl het tracédeel Tilburg-Eindhoven naar verwachting 1 tot 2 jaar vertraging oploopt. Voor het tracédeel Tilburg-Breda is de MIRT-verkenning nagenoeg afgerond en wordt naar verwachting in het 2e kwartaal van 2022 de voorkeursbeslissing genomen. Dit is mede afhankelijk van de 'stikstof-oplossing'. Daarna kan de planuitwerking worden opgestart. Als alles conform planning verloopt, wordt het tracébesluit in 2024 genomen.

In 2021 zijn de afspraken uit de mobiliteitdeals met de provincie verder uitgewerkt en is een begin gemaakt met de onderzoeken voor de projecten die in de mobiliteitsdeal zijn opgenomen.

Visie Noordelijke Rondweg

De gemeenteraad heeft in 2021 de Visie Noordelijke Rondweg vastgesteld. Hiermee heeft het college de opdracht gekregen om de haalbaarheid van de visie nader uit te werken. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet in dit haalbaarheidsonderzoek, waarbij de focus in eerste instantie ligt op de verkenning van het speelveld binnen de verstedelijkingsopgave. Daarnaast zijn werkbezoeken gebracht aan al afgeronde tunnelprojecten (onder andere in Maastricht), waarbij we op inhoud, proces, participatie, organisatie en financiën kennis hebben opgedaan over dit soort grootschalige projecten.

Herinrichting infrastructuur

- Door de coronapandemie liepen een aantal vooronderzoeken vertraging op. Daarom is de planning van 3 projecten wat doorgeschoven. De werkzaamheden aan de turborotonde Leursebaan zijn inmiddels begonnen en zijn in oktober 2022 gereed. De werkzaamheden aan de Graaf Hendrik III-laan beginnen in april 2022. De herinrichting van de Marialaan verwachten we in het najaar van 2022 uit te voeren.
- In 2021 is de taxistandplaats op de Adriaan van Bergenstraat/Nieuwe Prinsenkade gerealiseerd.
- De rotonde Heerbaan met de snelfietsroute is in augustus opgeleverd, gelijktijdig met de Tilburgseweg.
- In het buitengebied van Bavel zijn 60 km/uur-maatregelen getroffen.
- Verder is een tweerichtingsfietspad aan de De La Reijweg afgerond en zijn er verkeersplateaus aangebracht in de wijk Wisselaar.

- Op dit moment worden er nog geluidspanelen aangebracht langs de Franklin Rooseveltlaan naar aanleiding van het bestuursvoorstel Zuidelijke Rondweg.
- Vier verkeerslichten op de Ettensebaan en 1 verkeerslicht voor voetgangers in Ulvenhout zijn in het voorjaar vervangen door intelligente verkeerslichten (iVRI). De nieuwste software is hierbij toegepast om het verkeer nog beter af te wikkelen.

Fietsen stimuleren

We hebben verschillende campagnes gevoerd om het fietsen in Breda te bevorderen, zoals Fietsen voor Breda en Groene Voetstappen. Op het gebied van fietsveiligheid hebben we campagnes gevoerd, zoals WeBellen en Spiegeltje Spiegeltje. Het fietspad langs de Heerbaan is opgeleverd. Het ontwerp van de Sint Ignatiusstraat wordt in 2022 definitief gemaakt. Met verschillende scholen hebben we overleg gevoerd en we hebben diverse maatregelen uitgevoerd. De fietsroute/fietsstraat Adriaan van Bergenstraat is opgeleverd en er zijn op diverse plaatsen in de stad fietsnietjes geplaatst. Verder zijn we in 2021 de fietsstimuleringscampagne 'Op de Beek doen we het op de fiets' gestart. Daarnaast zijn er bij basisscholen maatregelen genomen om de verkeersveiligheid te bevorderen. De gesprekken met de regio en het Rijk zijn gestart om te komen tot een beter alternatief voor het doorgaande verkeer door Prinsenbeek.

Aanbesteding OV

De provincie heeft de aanbesteding van het openbaar vervoer in Breda en West-Brabant uitgesteld tot medio 2025. Als voorbereiding daarop is een onderzoek gestart naar de HOV-structuur in en om Breda, als basis voor het lijnennet en in afstemming met het toeleidende stelsel van Gedeelde Mobiliteit inclusief Flex-vervoer (Breda, provincie, extern bureau). Ook is in 2021 het voorbereidende traject gestart voor de aanpak van hubs met aanhakende deelmobiliteit. De bereikbaarheid van bedrijventerreinen is in beide studies een aandachtspunt.

Smart Mobility

Op het gebied van Smart Mobility heeft Smartway een proef gedaan met 'Slim Sturen' om als weggebruiker meer grip te krijgen op navigatiesystemen. Deze proef is eind 2021 uitgevoerd. Door de coronamaatregelen was de verkeersdruk op het wegennet echter laag, waardoor het effect niet goed gemeten kon worden. Daarom komt er een vervolg in 2022. Daarnaast kunnen alle verkeerslichten in Breda sinds dit najaar communiceren met de fiets-app 'Schwung' om sneller groen te krijgen.

Parkeren

In 2021 hebben we vol ingezet op het reguleren van het parkeren in de ring rond het centrum. We hebben parkeerdrukmetingen uitgevoerd in mei en november, herkomstonderzoeken gedaan, klachten en meldingen geïnventariseerd en gesprekken gevoerd met wijkraden, individuele bewoners en klankbordgroepen. Daarmee wilden we ons voorbereiden op de reguleringen van het Havenkwartier, Linie, 3 Hoefijzers-Noord, Boeimeer, Brabantpark, het Van Sonsbeekpark, Sportpark en de fiscalisering van het Nonnenveld en omgeving.

De digitalisering van onze parkeerdienstverlening is ook in 2021 onverminderd doorgezet. Zo hebben we een *tenantportal* in gebruik genomen, een digitale oplossing om bezoekers en relaties een parkeerrecht op kenteken te geven in de gemeentelijke garages in plaats van fysieke uitrijkaarten. We hebben een parkeermonitor opgezet en een start gemaakt met een digitale parkeerplattegrond voor de gemeentelijke website.

Met de introductie van het barcodesysteem hebben we ook op het terrein van fietsen stallingen een digitale en dienstverlenende stap vooruit gezet.

Een belangrijke ontwikkeling in 2021 was de vervlechting met het voormalige ATEA. Daardoor kreeg het Parkeerbedrijf er 55 mensen met een SW-indicatie én een nieuwe taak bij: het verzorgen van de rondvaarten op de singels tussen april en november. Alles is erop gericht geweest om de organisaties te vervlechten en inmiddels is het team Fietsenstallingen, rondvaarten en depot een hechte club waar mensen zich kunnen ontwikkelen en op hun kwaliteiten worden ingezet, ongeacht hun cao. Zij zijn onder meer de gastheren en gastvrouwen van de stad en zetten zich gezamenlijk 18/7 in voor de dienstverlening aan de stad. Dit hechte team is ook de basis voor de werkweertlijn, die in samenwerking met het sociaal domein is opgezet. Binnen de veiligheid van het team zetten op dit moment een aantal jonge mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hun eerste stappen in hun professionele ontwikkeling.

Mede door corona zijn mensen meer gaan fietsen en is de vraag naar goede fietsenstallingen sterk toegenomen. Daarbij zijn er steeds meer fietsen in diverse vormen, maten en prijsklassen - en daarmee worden andere eisen gesteld aan de rekken en vakken. We kijken hoe we de capaciteit tijdelijk kunnen verhogen en volgen de ontwikkelingen in de markt. We overleggen intensief met ondernemers in de binnenstad, de collega's van Toezicht en Handhaving en de veiligheidsdriehoek om

oplossingen te bieden voor de overlast van fietsen en om de toegankelijkheid van de binnenstad te waarborgen voor hulpdiensten.

Ook op het gebied van parkeren waren er in 2021 belangrijke mijlpalen. De gemeenteraad stelde onder meer de nieuwe Parkeerverordening 2022 vast, die de oude verordening uit 2013 vervangt. Ook de bijbehorende beleidsregels werden daarbij geactualiseerd. De belangrijkste vernieuwing in de verordening is een experimenteerartikel dat meer flexibiliteit mogelijk maakt om ervaringen op te doen met nieuwe producten vóórdát die definitief in de verordening terechtkomen. We hebben geen nieuw parkeerbeleid opgesteld. De focus lag op de reguleringstrajecten.

RISICO'S

Door alle coronamaatregelen zijn de parkeeropbrengsten voor het 2e jaar op rij negatief. De verwachting is dat dit tekort wordt gedekt uit een extra bijdrage van het Rijk. Mocht deze compensatie er niet komen of lager uitvallen dan berekend, dan bedraagt het risico maximaal € 3,3 miljoen. Dit risico is meegenomen in de buffer voor coronarisico's, zie de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Bereikbaar Breda

Indicator: Bereikbare binnenstad (audit nr 68)

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
72	75	76	70	73	70

De realisatie in 2021 is uitgekomen op 73%. Daarmee is ook in 2021 is de streefwaarde (tenminste 70%) gerealiseerd.

Indicator: Duurzaam vervoer (audit nr 69)

Omschrijving: Aandeel verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
58	63	64	Doel is een stijgende lijn	63	Doel is een stijgende lijn

Een stijgende lijn is niet gerealiseerd. De afgelopen 3 jaar was de waarde nagenoeg constant.

Indicator: Verkeersveiligheid (audit nr 70)

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
	5,9		Een zo hoog mogelijk rapportcijfer	6	Zie toelichting

De lijn is licht stijgend, maar vrijwel gelijk aan de vorige meting.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Transitievisie Warmte wordt begin 2022 vastgesteld. We starten in 3 gebieden om woningen en bedrijven te isoleren en klaar te maken voor een aardgasvrije toekomst. Verder hebben we een subsidie van het Volkshuisvestingsfonds (VHF) binnengehaald om woningen te verduurzamen. Verschillende subsidiestromen geven ruimte om stadsbreed isolerende maatregelen voor woningen te stimuleren. Ook voor mensen met een smalle beurs zijn er mogelijkheden voor financiering.

In 2021 hebben we een pakket maatregelen ingevoerd om te komen tot een financieel duurzame Afvalservice. Inmiddels zien we een voorzichtige positieve lijn. Afgelopen jaar hebben we minder huishoudelijk afval ingezameld dan in 2020. We zien meer gescheiden afvalstromen op de milieustations (grof huishoudelijk afval is ten opzichte van 2020 gedaald van 17,6% naar 11,3%). Ook is het scheidingspercentage verbeterd van 65% in 2020 naar 68% in 2021. Dat past goed bij onze doelstelling om minder restafval op te halen en nog meer kwalitatief goed gescheiden grondstoffen in te zamelen, zoals gft en papier. Zie de afbeelding 'huishoudelijk afval kg per inwoner' in programma 4, thema Beheer van de openbare ruimte.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

De gemeenteraad heeft de (f)actsheets van de Duurzaamheidsvisie 2030 vastgesteld zonder aanpassingen in het beleid. Op dit moment lopen er juridische verkenningen voor de milieuthema's uit het omgevingsplan. De Transitievisie Warmte (TVW) is gereed, maar is nog niet vastgesteld. Dit gebeurt naar verwachting in het 1e kwartaal van 2022. De klimaatbegroting 2022 is gelijktijdig met de gemeentelijke begroting voor 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Graag verwijzen wij u ook naar de duurzaamheidsrapportages in de bijlagen.

In 2021 zijn we gestart met het Uitvoeringsprogramma Regionale Energiestrategie (RES). Het realiseren van grootschalige Zon op Dak-projecten wordt bemoeilijkt door schaarste in de capaciteit van het elektriciteitsnet, waardoor terug leveren van stroom niet mogelijk is voor nieuwe projecten. Om projecten te programmeren en te realiseren, is de zogeheten Regionale Programmeertafel opgericht. Ook zijn we gestart met het opstellen van de RES 2.0, de zogeheten Regionale Structuur Warmte (RSW). Die moet in 2023 gereed zijn. Binnen de regio werken we intensief samen binnen de RES (Regionale Energiestrategie) en (daaraan gekoppeld) de Amer-warmteregio (verduurzamen Amer-warmtenet). Binnen de RES werken we daarnaast aan de realisatie van een zogeheten burgerforum.

Ondanks de inhaalslag van de laatste jaren, was de CO₂-uitstoot in 2019 (volgens de nieuwste beschikbare cijfers) nog steeds 52 kiloton te hoog. (De uitstoot was 756 kiloton, waar we streefden naar 704 kiloton). Er zijn dus extra inspanningen nodig om deze afname sterker door te zetten. We hebben financiële middelen beschikbaar gesteld waarmee we variant 2 uit de klimaatbegroting kunnen uitwerken. Daarmee beperken we onze achterstand in de reductie van onze CO₂-uitstoot. De extra bijdragen vanuit het Rijk zijn nog niet vastgesteld, maar lijken meer richting het isolatieprogramma te gaan dan richting de wijkuitvoeringsplannen. Daarnaast is een forse subsidie vanuit het VHF (Verbeter Breda) toegewezen aan Breda: € 26,8 miljoen. Hiermee gaan we huizen in Linie-Doornbos en de Hoge Vught verder isoleren en klaarmaken om aardgasvrij te worden (maatregelen en proceskosten). In 2022 stellen we hier een plan van aanpak voor op.

In 2021 heeft de gemeente een inrichtingsplan opgesteld voor de ecologische verbindingszone Boomkikker. De benodigde procedure is inmiddels doorlopen en de uitvoering vindt plaats in 2022. Ook voor de landgoederenzone Haagse Beemden hebben we een inrichtingsplan opgesteld en ook daar starten we in 2022 met de uitvoering. Dit jaar vindt daarnaast de uitbreiding plaats van het weidevogelgebied Lage Vuchtpolder.

In het Groenkompass is vastgelegd op welke manier de natuur verankerd moet worden in nieuwe ontwikkelingen. In 2022 wordt het paraplubestemmingsplan hiervoor voorgelegd aan de gemeenteraad. Het doortrekken van de Mark is verder vormgegeven en de werkzaamheden worden gestart. De planvorming voor het Seeligerrein is ook opgepakt. Daarnaast zijn er diverse andere initiatieven te noemen, zoals het opbouwen van de community en het realiseren van kleinere natuurgebiedjes rond Ulvenhout en in de Rith. Daarnaast werken we samen met bedrijventerreinen en woningbouwcorporaties om de stedelijke omgeving te vergroenen.

In 2021 heeft Breda de eerste stappen gezet om een afdeling op te zetten voor het overstijgende uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. Met dit programma voor 2022, dat nog in concept is, krijgt Circulaire Economie een eigen plek binnen de organisatie, kunnen projecten samenkomen en kunnen initiatieven sterker worden opgezet. Dit programma beslaat de breedte van het onderwerp en is daarmee een manier om grondstoffen in alle sectoren te besparen. Door aan te sluiten bij netwerken en samenwerkingsverbanden heeft Breda kennis gedeeld, ervaring opgedaan en verbinding gezocht. Met de winkels Parels en Vindingrijk hebben we ons ook dit jaar weer ingezet om spullen zo hoogwaardig mogelijk her te gebruiken en inwoners en ondernemers te inspireren op het gebied van circulariteit.

In 2021 zijn de bestemmingsplannen '150 kV Haagse Beemden' en '150 kV Hoge Vucht' vastgesteld door de gemeenteraad en vervolgens onherroepelijk gemaakt door de Raad van State. Begin 2022 worden de laatste contracten gesloten tussen TenneT en de uitvoerende partners. Met de grondeigenaren lopen gesprekken om tot overeenstemming te komen over de inpassing van de opstijgportalen.

Afgelopen jaar hebben er geen nieuwe ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van duurzaam inkopen. We hebben voorbereidende gesprekken gevoerd om de inkoop binnen onze projecten duurzamer en meer circulair te maken. Hier gaan we in 2022 mee verder.

CO2-reductie per jaar in kton	2019
Duurzaam ondernemen	-48
Gebouwde omgeving	-15
Duurzame mobiliteit	2
Totaal	-60

INDICATOREN

Thema-indicatoren Breda is een duurzame en bestendige stad

Indicator: Energie en klimaat (audit nr 71)

Omschrijving: Klimaatneutraal in 2044, uitstoot CO2 in kiloton per jaar

Bron: CO2 monitor Milieu en Mobiliteit Meeteenheid: Kton

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
821	756		648 kiloton CO2		620

De CO2 realisatiecijfers zijn ongeveer 14 maanden na afloop van het kalenderjaar beschikbaar. De meest recente cijfers op dit moment zijn van 2019. Het doel voor 2019 was maximaal 704 kton CO2 uitstoot. Gehaald is 756 kiloton. We lopen dus nog 52 kton achter op de doelstelling. De lange termijn doelstelling CO2 neutraal in 2044 vraagt een jaarlijkse afname van (tenminste) 28 kton CO2 uitstoot.

Indicator: Fijnstof (audit nr 72)

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m3.

Bron: RIVM-meetstation Breda Meeteenheid: Aantal dagen

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
7	4,5	1	Maximaal het niveau van de afgelopen drie jaar.		Maximaal het niveau van de afgelopen drie jaar.

De wettelijke norm is dat maximaal 35 dagen per jaar een overschrijding van de grens van 50 µg/m3 PM10 (fijnstof) mag optreden. In 2020 (recentste beschikbare cijfer) is er slechts 1 dag overschrijding gemeten.

Productindicatoren Product Milieubeheer

Indicator: Hernieuwbare elektriciteit (audit nr 73)

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
6,1	7,6		7,5		Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. Deze indicator heeft alleen betrekking op hernieuwbare elektriciteit. De realisatiecijfers over 2021 (en 2020) zijn nog niet beschikbaar gesteld op www.waarstaatjegemeente.nl De gemeente stuurt zelf - in lijn met de doelstellingen uit de klimaatnota - op het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie (warmte, koude en elektra).

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Jaarrekening 2021	Afwijking 2021
Lasten				

Exploitatie	Primaire begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Jaarrekening 2021	Afwijking 2021
Wonen in Breda	5.006	6.492	2.093	4.399
Verdeling beschikbare ruimte	5.033	5.105	5.370	-266
Grote woonprojecten in de stad	21.723	27.176	29.554	-2.377
Bereikbaar Breda	14.738	15.606	15.025	581
Breda is een duurzame en bestendige stad	5.362	9.484	6.167	3.317
Reserve Bodemfonds	0	555	287	268
Reserve Klimaatfonds	274	274	271	3
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	953	953	0
Reserve Toekomst bestendig wonen	0	1.000	1.000	0
Totaal Lasten	52.136	66.646	60.720	5.925
Baten				
Wonen in Breda	29	126	90	36
Verdeling beschikbare ruimte	2.213	3.053	2.723	330
Grote woonprojecten in de stad	20.022	25.069	31.242	-6.173
Bereikbaar Breda	15.121	15.164	11.172	3.991
Breda is een duurzame en bestendige stad	1.130	3.533	1.202	2.331
Reserve Bodemfonds	783	783	0	783
Reserve Klimaatfonds	1.010	810	243	566
Reserve parkeerbedrijf	333	333	333	0
Reserve Versnellingsopgave Wonen	4.150	5.500	975	4.525
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	50	7	43
Totaal Baten	44.791	54.421	47.987	6.434
Stortingen				
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	0	0	0
Totaal Stortingen	0	0	0	0
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	7.345	12.224	12.733	-509

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het resultaat voor het programma Duurzaam wonen in Breda is € -0,5 miljoen. Voor specifieke positieve resultaten binnen het programma is voor € 0,2 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

Wonen: resultaat € 4,4 miljoen

Het resultaat van het thema Wonen bedraagt € 4,4 miljoen en voor de reserve Versnellingsopgave wonen € -4,5 miljoen.

- Het aantal wooninitiatieven neemt toe en dat is logisch, gezien de ambitie om het aantal wooneenheden te verdubbelen. De kwaliteit blijft echter achter en dit vraagt om advies aan de voorkant om de juiste doelgroepen te

bedienen. We onderzoeken manieren om extra capaciteit in te zetten en de wijze van dekking. Met de corporaties hebben we een pakket van maatregelen voor sociale huur afgesproken van € 1,3 miljoen.

- Voor het segment middenduur ligt er een voorstel voor een pakket locatiegebonden versnellingsopties van in totaal € 7 miljoen. Met deze keuzes gaan we deels verplichtingen met corporaties aan en ontstaan concrete reserveringen voor de inzet van middelen voor bouwlocaties. Voor locatiegebonden impulsen zijn we in 2021 verplichtingen aangegaan waarvoor in 2022 de prestatie geleverd wordt als de bestemmingsplannen definitief zijn. Hierdoor verschuift € 4,4 miljoen uit de reserve Versnellingsopgave wonen naar 2022. Dit leidt ook tot een lagere onttrekking uit de reserve Versnellingsopgave wonen.

Verdeling beschikbare ruimte: resultaat € -0,6 miljoen

Het resultaat bestaat uit een resultaat op de lasten van € -0,3 miljoen en op de baten van € -0,3 miljoen en is als volgt te verklaren:

- De kosten van regionale samenwerking, waaronder het Verstedelijkingsakkoord SRBT van € 0,1 miljoen, konden niet worden gedekt uit de beschikbare middelen.
- We hadden onvoorzien personeelskosten van € 0,3 miljoen, onder andere door uitval rond de zomer. Daardoor konden we minder productieve uren maken dan beoogd.
- Niet gedekte kosten voor de dossiers 'moskee Vlaanderenstraat' en 'bestemmingsplan tankstation Trumpi' leidden tot een overschrijding van € 0,1 miljoen.
- We hebben voor € 0,1 miljoen minder ingezet op het actualiseren van bestemmingsplannen en het opbouwen van het tijdelijk omgevingsplan.
- We hadden minder dekking voor faciliterende projecten van € 0,3 miljoen, onder andere door de lange doorlooptijd van een aantal projecten.

Grote woonprojecten in de stad: resultaat € 3,8 miljoen

Het incidentele resultaat van dit thema is voor € 2,6 miljoen toe te schrijven aan de grondexploitaties wonen en voor € 1,2 miljoen aan de panden en gronden.

- Het resultaat van de grondexploitaties wonen maakt deel uit van het totale resultaat van de grondexploitaties, zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid. Het incidentele resultaat van € 2,6 miljoen is opgebouwd uit een aantal onderdelen. Op basis van de herzieningen voor de jaarrekening bedroeg het resultaat voor de grondexploitaties wonen € 4,8 miljoen. Dit resultaat is grotendeels toe te schrijven aan een verbetering van het eindresultaat van de negatieve grondexploitaties van € 3,5 miljoen. In één grote grondexploitatie behaalden we een hogere opbrengst door goed te onderhandelen en door de gunstige effecten van meerwaarde-clausules in contracten. Daarnaast hebben we bij 2 grondexploitaties, op grond van het BBV, tussentijds verplicht vervroegd winst genomen voor € 1,2 miljoen. Ten slotte sloten we 1 grondexploitatie af met een positief resultaat van € 0,1 miljoen.
- Bij de begroting was een bedrag van € 2,2 miljoen ingeboekt voor alle grondexploitaties onder dit product, op basis van de positieve grondexploitaties (conform het BBV). Dit betrof enkel positieve grondexploitaties die geliquideerd moesten worden. Per saldo resulteert bij de jaarrekening een netto resultaat voor de grondexploitaties wonen (inclusief vrijval van voorzieningen) van € 2,6 miljoen.
- Voor het onderdeel panden en gronden van Vastgoedontwikkeling bedraagt het resultaat € 1,2 miljoen. Dit is toe te schrijven aan incidentele verkopen van strategisch vastgoed van € 1,5 miljoen. Daarnaast waren de kosten van het beheer van panden € 0,3 miljoen hoger, wat grotendeels kwam door de Gasthuisvelden (de voormalige rechtbank en het voormalige belastingkantoor) en het Havenkwartier (gerelateerd aan de toekomstige gebiedsontwikkelingen).
- Ten opzichte van de begroting waren de uitgaven op dit thema € 2,4 miljoen hoger. Dit kwam vooral door hogere uitgaven voor het onderdeel panden en gronden van € 4,3 miljoen. Belangrijkste oorzaken waren de aankoop van vastgoed aan de Sibiliuslaan (€ 4 miljoen) en hogere kosten voor het beheer van panden (€ 0,3 miljoen). Voor de grondexploitaties waren de lasten € 1,9 miljoen lager dan begroot door lagere kosten voor het bouw- en woonrijp

maken en een hogere mutatie op het onderhanden werk. De werkelijke inkomsten op dit thema waren € 6,2 miljoen hoger. De belangrijkste redenen waren de incidentele verkopen van vastgoed tot een bedrag van € 5,5 miljoen, onder meer de doorverkoop van het vastgoed aan de Sibiliuslaan van € 4 miljoen. Daarnaast waren de opbrengsten van de grondexploitaties € 0,7 miljoen hoger door meerwaardeclausules.

Bereikbaar Breda: resultaat € -3,4 miljoen

- De inkomsten uit parkeren vallen door de coronacrisis € 4 miljoen lager uit dan begroot (€ 11 miljoen versus € 15 miljoen). De procentuele realisatie van kort parkeren is in 2021 69%, in 2020 was dit 64%. Tegelijkertijd zijn de uitgaven ook € 0,6 miljoen lager. Het resultaat is daarmee € -3,4 miljoen. De lagere kosten worden vooral veroorzaakt door minder inhuur van derden, zoals uitbesteed werk, schoonmaakkosten, beveiligingskosten, transport/koeriersdiensten en advieskosten, in totaal bijna € 0,3 miljoen. De rest van het verschil zit in diverse posten. Het tekort op de opbrengsten zit voor € 3,8 miljoen in het kort parkeren en voor € 0,2 miljoen in de overige opbrengsten, zoals de parkeerabonnementen. Voor de Fietsenstalling, het Depot en de Rondvaart is het resultaat nihil, ondanks de éénmalige bijdrage aan het wagenpark en een tekort op de loonkosten SW. Het Rijk heeft bij de septembercirculaire compensatie toegezegd voor heel 2021. De verwachting is dat we hiervoor € 3,3 miljoen gaan ontvangen.
- Voor de voorziening Onderhoudskosten parkeergarages is een bedrag € 1,3 miljoen niet uitgegeven. Dit wordt onder andere veroorzaakt door parkeergarage De Barones (€ 0,9 miljoen). De werkzaamheden zijn doorgeschoven, samen met andere werkzaamheden vanuit het meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Qua planning zijn deze projectmatige werkzaamheden beter af te stemmen met het werk aan de Nieuwe Mark. De garage is dan tijdelijk niet bereikbaar en dat is dus een goed moment om het onderhoud uit te voeren. Naar verwachting is dit in het 1e kwartaal van 2023. Voor het MJOP betekent dit dat een aantal werkzaamheden vooruit worden geschoven. Andere werkzaamheden worden juist eerder uitgevoerd. Daarnaast zijn er bij de parkeergarages Chassé en Concordia kosten doorgeschoven of niet gemaakt.
- Binnen het product Mobiliteit is het resultaat € 0,1 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van lagere kapitaallasten, kosten voor de Leursebaan die in 2022 vallen en een overschrijding op het onderhoud van de verkeersregelininstallaties (VRI's).

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad: resultaat € 1 miljoen

- Het product Milieubeheer heeft een positief saldo door lagere lasten voor bodem en klimaat vanwege het doorschuiven van projecten en de ontvangen rijks gelden van € 1,1 miljoen. Daartegenover staat een lagere onttrekking uit de reserves Bodem en Klimaatfonds.
- Bij het product Groen en Water is een tekort van € 0,2 miljoen. Dit is ontstaan door een bijdrage aan het dierenasiel, die is gebaseerd op een bijdrage van € 1,17 per inwoner en die daarmee hoger uitvalt dan de begrote bijdrage, wat leidt tot een tekort van € 0,1 miljoen. Daarnaast is er een overschrijding op de kapitaallasten van € 0,1 miljoen.
- Bij het product 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie' bedraagt het resultaat € 0,2 miljoen. Door de slechte zomer hebben we een resultaat van € 0,2 miljoen op het voorzieningenniveau parken en plassen uit de coronaanpak.
- Het resultaat van boerderij Wolfslaar is nihil, ondanks het extreme coronajaar, waarbij we bijna een halfjaar dicht waren. Een belangrijke niet-beïnvloedbare en niet-begrote kostenpost die het resultaat negatief beïnvloedt, is de cao-verhoging per 1 december 2021. Het resultaat komt ook voort uit een andere personeelsinzet voor het tuinhuis van Charlotte. We zijn meer gaan inzetten op een eigen vaste ploeg van oproepkrachten in plaats van relatief dure inhuur. Dat betaalt zich terug in efficiëntie, meer op elkaar ingespeeld zijn, betere dienstverlening en lagere kosten. Dat leidt, samen met een omzetstijging van 40%, tot een betere balans tussen kosten en opbrengsten. Ook het pas in december invullen van de eind maart ontstane vacature heeft bijgedragen aan een positieve post in de bedrijfsvoering. Ten slotte zijn we na de zomer de schoonmaak anders gaan regelen, wat tot een betere kwaliteit en lagere kosten heeft geleid.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Voor de bovenwijkse voorzieningen is het resultaat in eerste instantie € 0,1 miljoen. In 2021 was minder inzet nodig voor de

coördinatie van de bovenwijkse voorzieningen, waardoor de kosten € 0,05 miljoen lager uitvallen. Daarnaast zijn er op grond van de afgesloten AOK's meer inkomsten (€ 0,04 miljoen) ontvangen dan begroot. Op grond van het raadsbesluit en de nota Bovenwijkse voorzieningen moet dit bedrag bij de jaarrekening 2021 worden toegevoegd aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2021	Werkelijke uitgaven tm 2021	Vrijval 2021	Nog beschikbaar eind 2021	Geplande investeringen opgenomen in begroting 2022	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023	Verwachte uitgaven 2024	Verwachte uitgaven 2025	Totaal
Duurzaam wonen in Breda										
Mobiliteit	20.094	5.270		14.824	16.000	8.828	15.254	4.456	2.286	30.824
Parkeren	574	150		424		225	199			424
Milieubeheer	21	4		17		17				17
Groen, Water en Dierenwelzijn	4.470	1.151		3.319	823	2.710	1.431			4.141
Corona-aanpak recreëren	1.500	718		782		782				782
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	15.992	10.985		5.007		1.361	1.215	1.215	1.215	5.006
Stedelijke planning en programmering	6.481	366	436	5.679	3.400	1.257	6.961	550	311	9.079
Wonen	1.987			1.987		500	500	500	487	1.987
Totaal	51.119	18.644	436	32.039	20.223	15.680	25.560	6.721	4.299	52.260

TOELICHTING INVESTERINGEN

Mobiliteit

Aan het begin van de huidige collegeperiode was er ruim € 20 miljoen beschikbaar voor investeringen in het mobiliteitssysteem (exclusief eventuele subsidies). In 2021 voerden we verschillende reconstructies uit van wegen, waaronder de rotonde op de Heerbaan met de snelfietsroute Breda - Tilburg en de fietsstraat aan de Adriaan van Bergenstraat. Daarnaast verbeterden we enkele VRI's. We werkten aan fietsprojecten om de inwoners van onze stad (nog) meer op de fiets te krijgen. Sommige situaties maakten we verkeersveilig.

Parkeren

Het rendabel krediet wordt gedekt vanuit de tarieven. Dit betreft een krediet om de ambities voor parkeerregulering uit te voeren in de schil rond het centrum. In 2021 is voor de digitale registratie van de fietsenstallingen een krediet gevoteerd.

Groen, Water en Dierenwelzijn

In 2022 vinden de afrondende werkzaamheden plaats voor de ecologische verbindingzone Boomkikker (€ 0,5 miljoen). Hierbij gaat het om de grondtransacties en de inrichting van de percelen. Verder staan de werkzaamheden gepland voor de inrichting van de landgoederenzone Haagse Beemden (€ 0,8 miljoen) en de inrichting van het weidevogelgebied in de Lage Vuchtpolder (€ 0,75 miljoen). Daarnaast spelen diverse kleine projecten, zoals subsidieregelingen en kleinere inrichtingsprojecten, rond het Ulvenhoutse Bos, de Chaamse Beek en in De Rith. Tot slot wordt in Prinsenbeek een verbinding aangelegd voor langzaam verkeer (€ 0,4 miljoen). Dit is onderdeel van het natuurproject Noordrand-Midden.

Grondexploitaties ten behoeve van woningbouw

Eind 2020 heeft de gemeenteraad een positief besluit genomen over de gezamenlijke aankoop van 't Zoet met de provincie.

De raad voteerde een krediet van € 10,95 miljoen voor het gemeentelijke deel. In januari 2021 vond de daadwerkelijke aankoop plaats. In de begroting 2019 is een krediet van € 5 miljoen gevoteerd voor het aankoopprogramma voor strategische gronden. Hiervan resteerde begin 2021 nog € 4,9 miljoen. In 2021 is hier geen gebruik van gemaakt. De uitnutting en fasering van het restant is afhankelijk van de kansen die zich voordoen. Daarnaast resteert eind 2021 nog € 0,1 miljoen voor de aankoop van grond en het bouwrijp maken ervan voor de verenigingsloods Stichting Slotlaan. Dit bedrag is in 2022 nodig.

Stedelijke planning en programmering

De kredieten zijn bestemd voor de investeringen voor de Oostflank 1e fase (de aanpassing van de openbare ruimte en omgeving), de investeringen in Achter de Lange Stallen (ook voor de aanpassing van de openbare ruimte en extra kwaliteit in het gebied) en investeringen in de openbare ruimte om nieuwe projecten van initiatiefnemers te faciliteren. In 2021 zijn vooral uitgaven gedaan voor de laatstgenoemde projecten. De uitgaven in de volgende jaren zijn vooral bestemd voor de Oostflank en Achter de Lange Stallen. In 2021 werd de grondexploitatie Klavers Jansen door de raad vastgesteld en geopend. Omdat het voorbereidingskrediet is bekostigd vanuit het krediet Stedelijke Ontwikkeling, is een bedrag van € 0,4 miljoen overgeheveld naar de kredieten voor CrossMark.

Wonen

Het krediet is bestemd voor de verstrekking van starters-, blijvers- en verzilvereningen. Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) voert deze regelingen uit. De gelden worden in tranches ter beschikking gesteld aan SVn.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Stand 1-1-2021	Bedrag mutaties 2021	Stand 31-12-2021
Parkeerbedrijf reserve	689	-333	356
Bodemfonds	3.526	287	3.814
Klimaatfonds	1.085	28	1.113
Versnellingsopgave Wonen	7.229	3.471	10.700
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	946	946
Reserve Toekomst bestendig wonen	0	1.000	1.000
Totaal	12.529	5.399	17.928

De mutaties in de reserves:

Reserve Parkeerbedrijf

De reserve bestaat uit het resultaat van het parkeren tot en met 2017. De afspraak is dat we het saldo laten terugvloeien naar de algemene middelen vóór eind 2022.

Reserve Bodemfonds

De reserve vullen we met het resultaat vanuit de exploitatie Bodem. Bodemsanering verwerken we door gebruik; dit is geen investering. In 2021 hebben we € 0,56 miljoen ontvangen vanuit het Rijk (DUB-gelden), hiervan is € 0,3 miljoen gestort in de reserve.

Reserve Klimaatfonds

In 2021 € 0,27 miljoen ontvangen vanuit de Gemeentelijke participatie in project Hazeldonk. Hiervan is een vergoeding betaald aan het grondbedrijf en kosten van de projectleider energietransitie.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

De oorspronkelijke begrote onttrekking in 2021 bedroeg € 4,15 miljoen, de werkelijke onttrekking bedraagt € 1 miljoen, dit is € 3,1 miljoen lager. In 2021 is volop ingezet op het realiseren van harde plancapaciteit, daarnaast zijn voor een aantal projecten locatiegebonden impulsen overeengekomen. Gelet op overeengekomen betalingsystematiek komen deze kosten in volgende

jaren. De gelden voor de locatiegebonden subsidies zijn derhalve in 2021 niet volledig benut en worden in 2022 besteed. Voor 2022-2023 is circa € 10,7 miljoen beschikbaar ten behoeve van de versnellingsopgave, hetgeen naar verwachting eind 2023 volledig is uitgenut.

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

Voor de bovenwijkse voorzieningen is het resultaat in eerste instantie € 0,1 miljoen. In 2021 was minder inzet nodig voor de coördinatie van de bovenwijkse voorzieningen, waardoor de kosten € 0,05 miljoen lager uitvallen. Daarnaast zijn er op grond van de afgesloten AOK's meer inkomsten (€ 0,04 miljoen) ontvangen dan begroot. Op grond van het raadsbesluit en de nota Bovenwijkse voorzieningen moet dit bedrag bij de jaarrekening 2021 worden toegevoegd aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen.

Reserve Toekomst bestendig wonen

Deze regeling brengt € 1 miljoen kapitaallasten met zich mee. De reserve toekomstbestendig wonen is bestemd ter dekking van deze kapitaallasten. In 2021 is conform besluit bestuursrapportage 2021 zaaknummer 1528103, € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Stand 1-1-2021	Bedrag mutaties 2021	Stand 31-12-2021
Onderhoud parkeerbedrijf	3.550	771	4.321
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.181	296	4.477
Voorziening verkeersregelinstallaties	53	10	62
Verlieslatende contracten	8.800	-8.800	0
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	653	-72	581
Totaal	17.237	-7.795	9.442

Mutaties in de voorzieningen verklaren we als volgt:

Voorziening Onderhoud Parkeerbedrijf

Aan de onderhoudsvoorzieningen voor gebouwen vastgoedbeheer is in 2021 € 0,9 miljoen gedoteerd conform de begroting. In 2021 was de aanwending (€ 98.000) lager dan begroot (€ 244.000): als gevolg van corona zijn grote werkzaamheden vooruit geschoven naar volgende jaren en er wordt ook gekeken om onderhoudswerkzaamheden binnen hetzelfde pand te bundelen.

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

In 2021 is conform de begroting € 0,3 miljoen gedoteerd aan de voorziening.

Voorziening verkeerregelinstallaties

Voor 2021 was een onderhoudsprogramma voorzien van € 1,1 miljoen, het werkelijk uitgegeven bedrag is € 1,2 miljoen.

Voorziening verlieslatende contracten

In 2021 is de voorziening verlieslatende contracten omgezet in een voorziening duurzame waardevermindering van € 8,8 miljoen.

Voorziening Parkeerbonds (maakt deel uit van de Voorziening van derden verkregen middelen)

In 2021 is het werkelijk uitgegeven bedrag € 0,1 miljoen.

BELEIDSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Beleidsadvieskaarten Bredaas Erfgoed 2008	Kaderstellend	2008
Grondprijzen Breda 2020	Kaderstellend	2020
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Structuurvisie Breda 2030	Kaderstellend	2013
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Algemene verklaring van geen bedenkingen (Wabo-Bor; 24-8-2019)	Kaderstellend	2019

Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014
Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuisvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019

Gebiedsprofielen: beschrijvingen Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO Beleid gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Actsheets onderdeel van de duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2021
Actualisatie duurzaamheidsthema's	Kaderstellend	2021
Bodembeheernota en bodemkwaliteitskaart vaststellen hergebruik grond	Kaderstellend	2017
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2017
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Stedelijk waterplan 2019-2023: Breda water bewust	Kaderstellend	2019
Groenkompas	Kaderstellend	2021
Geluidskaarten Omgevingslawaa	Kaderstellend	2017
Actieplan geluid	Kaderstellend	2020
Klimaatnota 'Steek positieve energie in het klimaat'	Kaderstellend	2008

Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder 2007	Kaderstellend	2007
Klimaatbegroting 2021	Kaderstellend	2020
Notitie Recreatie@GalderseMeren	Kaderstellend	2012
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
